

# (PLECS)

## D'HISTÒRIA LOCAL

131

Directors: Ramon Arnabat,  
Josep Santesmases  
Compaginació: Natàlia Báscones  
Disseny: Canseixanta  
Tria de novetats: Pineda Vaquer  
ISSN 1130-5150

### CONTINGUTS

EDITORIAL: El bicentenari de la ...	1
TEMES 1: Historiografia local ...	2
TEMES 2: Els mites de la Guerra...	5
PATRIMONI: Els indrets de la Guerra...	8
RESSENYA	9
TRIA DE NOVETATS	10
NOTICIARI	12

**NÚRIA SAUCH CRUZ.** Historiadora

## EL BICENTENARI DE LA GUERRA DEL FRANCÈS

### DELS MITES DE LA GUERRA A LA RECERCA LOCAL I COMARCAL

**E**l 2008 es compleixen dos-cents anys de la Guerra del Francès (1808-1814), un conflicte caracteritzat per diferents esdeveniments i canvis que marcaren el curs del segle XIX. La invasió napoleònica comportà l'alçament d'un poble en armes, però també suposà l'acceleració d'un procés de declivi de l'Antic Règim i la creació de les bases per a la formació d'un Estat liberal.

Amb motiu del bicentenari i atesa la importància d'aquell moment històric, des del món local i comarcal es fa una anàlisi de la significació del fenomen des d'una perspectiva que recull les diferents vessants que configuren aquells anys. L'impacte i les conseqüències de la guerra sobre la població, la dominació territorial per part dels francesos, els moviments de resistència generats o el col·laboracionisme dels afrancesats, entre altres, són alguns dels aspectes temàtics tractats pels diversos instituts i centres d'estudis per tal d'obrir camps d'estudi i d'anàlisi inèdits o poc estudiats, de vegades eclipsats per treballs amb un marc de referència geogràfic massa general o centrats a mostrar una relació dels principals esdeveniments militars.

La voluntat d'estudiar i analitzar el conflicte ha estat una constant dels centres i instituts d'estudis. Incidint en aquesta qüestió, l'article de Maties Ramisa ens apropa al coneixement de la producció historiogràfica sobre la Guerra del Francès des del món local i comarcal. Ramisa ressegueix l'evolució de la historiografia local sobre el conflicte fins al moment actual, en la qual destaquen les històries locals, les

reproduccions de documentació local i els estudis crítics, entre altres. Una característica compartida per les històries locals, assenyala, és la seua vocació divulgadora, si bé a partir de la dècada de 1960 es produeix un canvi historiogràfic en el tractament del conflicte que aprofundeix en la voluntat d'analitzar-ne, més enllà dels fets bèl·lics, els aspectes socials, econòmics i ideològics. És en els darrers anys quan l'estudi del període des del món de la recerca local ha proliferat i ha contribuït a un coneixement més ampli i diversificat de la Guerra del Francès.

Els mites de la Guerra del Francès i el seu tractament al llarg d'aquests dos segles són el tema tractat per Stéphane Michonneau. Aquesta qüestió, la dels mites, presenta a Catalunya una sèrie de particularismes. En un principi, com indica l'autor, el tractament de la Guerra del Francès a Catalunya va manifestar-se en consonància amb el de la resta de l'Estat fins que, a partir

del primer centenari i com a conseqüència de l'embranchida del nacionalisme català, la visió del fenomen s'envoltà d'un provincialisme romàntic. Posteriorment el règim franquista es va apropiat dels mites de la Guerra del Francès i els associà als seus principis. Va ser en aquell moment que els mites de Catalunya, sense perdre el caràcter local, es van inscriure dins la caracterització global del règim, encara que a partir dels anys seixanta es van anar distanciant respecte a aquest tractament, per ser desactivats a finals del segle XX. Amb motiu del bicentenari, Michonneau es pregunta: "Què fer de la Guerra del Francès?". ■

La llegenda del Mansuet segons Florenci Gabarró, suposat besnét del guerriller [1855]. Al fons, el poble de Collbató. Font: Associació Cultural del Montserrat



# temes-1)

**MATIES RAMISA VERDAGUER.** Historiador. Universitat de Vic

## HISTORIOGRAFIA LOCAL DE LA GUERRA DEL FRANCÈS

El bicentenari de l'inici de la Guerra del Francès és un bon moment per fer un repàs de la producció historiogràfica local sobre aquest conflicte. Perquè si alguna cosa el caracteritza és el caire *descentralitzat* que va tenir. Fou una guerra de moviments amb els exèrcits vivint sobre el territori, bellugant-se per trobar queviures o per sorprendre l'enemic. D'aquesta manera, no és estrany que la guerra afectés poc o molt la majoria de localitats. Les expedicions napoleòniques van creuar el Principat en totes les direccions, i deixaren un rastre de desolació que ha perviscut en la memòria de viles i ciutats.

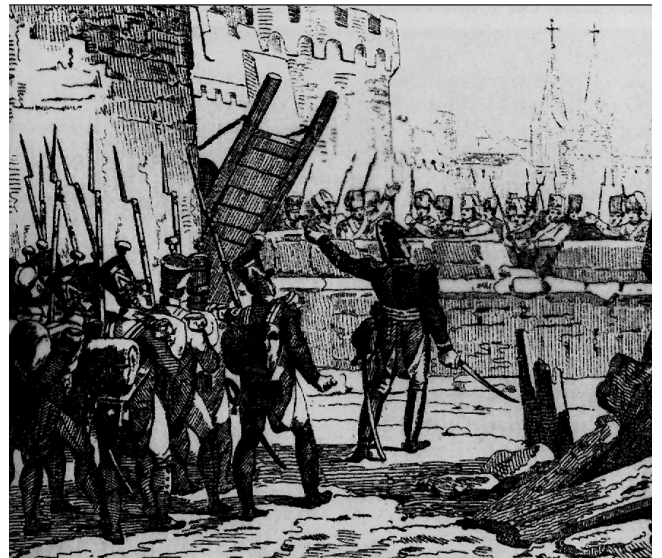
Les accions bèl·liques i els principals moviments militars es van donar al litoral i en una àmplia faixa prelitoral, territori estratègic cobejat per ambdós bàndols que contenia bona part dels recursos, les comunicacions i les instal·lacions defensives del Principat. Els imperials van acabar imposant-s'hi després de conquerir les principals places fortes, a costa de moltes pèrdues i de deixar als patriotes amplis corredors fins al mar i força llibertat de moviments per les demarcacions a l'entorn mateix de les ciutats fortificades. La capitalitat dels resistents, un cop perduda Tarragona, hagué de retirar-se cap a les ciutats de l'interior (Vic, Manresa, Berga, Solsona), on també arribaven les incursions imperials.

Així, les localitats d'aquesta àmplia zona van patir la guerra a primera línia, i en conserven documents, records, monuments, memòries escrites i llibres d'història, redactats en èpoques molt diverses. En general, aquestes obres es basen en la documentació local, que reproduïxen profusament. Heus aquí un bon punt de partida, que implica rigor metodològic. Els papers de l'arxiu municipal, d'institucions eclesiàstiques o de simples particulars acompanyen el relat dels fets i li donen versemblança. De vegades manca una mica de contextualització, però en les obres de les darreres dècades es dona poc aquest cas. Alguns estudis abasten la totalitat dels aspectes (els fets militars, l'evolució política, la implicació social en la lluita, l'economia i la fiscalitat, la demografia, l'administració imperial) i d'altres es fixen en alguna circumstància més concreta.

Una altra característica de les històries locals de la Guerra del Francès és la vocació divulgadora. En general, es nota l'interès dels autors per fer llegibles els seus llibres, cons-

cient que l'aportació de documentació de primera mà i la distància cronològica del lector amb els fets podrien treballar en sentit contrari. Algunes obres arriben a adoptar una forma quasi novel·lada, com la d'Antoni Closas sobre la conspiració barcelonina de 1809, o la de J. M. Pons i Guri, que compon un interessant dietari dels fets ocorreguts a les contrades del sud de Girona. D'altres, en l'extrem contrari, ofereixen un redactat feixuc farcit de dades, parèntesis, taules i lletra menuda, com el llibre d'Albert Virella sobre Vilanova i la Geltrú. Però la immensa majoria dels historiadors locals se situa en el terme mitjà.

Capitulació de la guarnició de Tortosa. Gravat francès de Laguillermie i Rambo. Font: Fons de la Biblioteca Marcel·lí Domingo de Tortosa



Des de la dècada de 1960, s'observen també en les produccions locals sobre la Guerra del Francès els nous aires historiogràfics. El caire patriòtic i laudatori de moltes obres anteriors es va atenuar en benefici d'una certa *objectivitat* i *imparcialitat*. Cal tenir igualment en compte que la distància amb els fets s'ha anat ampliant. Algun autor —com l'olotí Ricard Jordà i el primer Lluís M. de Puig— posa en dubte la versió patriòtica de la guerra i destaca la superio-

ritat del projecte imperial per a Catalunya. Altres novetats que apareixen són la preocupació pels aspectes ideològics, econòmics i socials, més enllà dels fets militars: crisi, delinqüència, mortalitat, deserció, protesta social, fiscalitat, composició social de la junta local, divisió entre liberals i absolutistes... Les noves metodologies també es fan presents.

Cal destacar la petjada que ha deixat en la història local de la Guerra del Francès la col·lecció *Episodis de la Història de l'editorial de Rafael Dalmau*, així com la monumental recopilació recent de Max Cahner titulada *Literatura de la Revolució i la Contrarevolució, 1789-1849*; malgrat el títol, aquí hi ha inclosos multitud de textos locals de caràcter plenament històric. També s'ha de remarcar la tasca de diversos centres d'estudis –com el d'Altafulla, el Penedesenc, el d'Estudis Socials d'Osona i el d'Igualada, entre altres– i de la mateixa Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana en la difusió de la història local d'aquest període. Un dels àmbits del primer congrés de la Coordinadora l'any 1994 va ser precisament el de la Guerra del Francès, i les aportacions es van publicar poc després. Enguany la Coordinadora i l'Institut Ramon Muntaner també s'han implicat a fons en la commemoració del bicentenari. Per últim, no es pot oblidar el suport dels ajuntaments, puntals bàsics de les recerques i publicacions locals.

Barcelona gaudeix de la magna obra de l'especialista Joan Mercader publicada el 1949 i plena d'erudició, que de fet es refereix a tot Catalunya; també de les no menys ingents memòries del sacerdot contemporani Raimon Ferrer, i l'estudi d'Anna M. Mayench sobre la junta corregimental de Barcelona instal·lada a Martorell. Han atret igualment l'atenció les conspiracions tramades a la capital durant l'ocupació napoleònica, sobre les quals tracten l'esmentat Antoni Closas i Ramon Jordi. Precedint Mercader, el napoleonista Frederic Camp ja havia escrit l'any 1920 sobre l'administració bonapartista de Barcelona.

Tarragona, capital patriota fins la seva caiguda a mans de Suchet el 1811, disposa del magnífic estudi global de Josep M. Recasens, un exemple de la renovació historiogràfica de la dècada de 1960. S'hi analitza la revolució, la composició social de les institucions, l'economia, la ideologia, la demografia, l'evolució política i militar, i l'administració francesa. Altres autors –Josep Iglesias i Javier de Salas– han aprofundit en el dramàtic bloqueig i assalt napoleònic, mentre que Josep Adserà s'ha centrat en l'epidèmia de 1809.

Com és natural, el cas de la ciutat de Girona ha estat molt estudiat, tant pels famosos setges que va patir com pel fet d'esdevenir després la capital bonapartista de l'Alta Catalunya.

Un dels pioners, a principis del segle XX, és Carles Rahola, que amb una visió humanista i molt renovadora caracteritza tota una galeria de personatges que havien transitat durant la guerra per la ciutat i els encontorns: guerrillers, afrancesats i alts funcionaris francesos, als quals descriu amb comprensió i simpatia. Tres dècades més tard prenen el relleu M. Cúndaro i Joaquim Pla Cargol, amb relats més centrats en els aspectes militars, especialment els setges. Fa poc Montserrat Jiménez ha presentat una comunicació sobre l'organització de la defensa del corregiment de Girona.

El 1976 Lluís M. de Puig publica un estudi sobre l'etapa francesa de Girona, on ofereix una visió *trencadora* del conflicte i realça l'obra dels administradors napoleònics. Una dècada després Antoni Simon presenta una bona anàlisi de l'evolució gironina d'aquest període, inserida en el llarg termini de la crisi de l'Antic Règim, fent èmfasi sobretot en els aspectes ideològics, econòmics i socials. Encara recentment, Stéphane Michoneau ha avaluat en sengles articles la memòria històrica dels setges i la mitificació de la figura d'Àlvarez de Castro.

Lleida també disposa d'un historiador local *veterà*, a cavall entre el vuit-cents i el nou-cents: Rafael Gras de Esteva, que relata la guerra, les insurreccions radicals i la dominació francesa de la ciutat. Durant la dècada de 1920 Manuel Jiménez publica una recopilació de documents. Fa poc, la peripècia lleidatana de la Guerra del Francès ha estat explicada per Antoni Sánchez en una comunicació, i per Manuel Lladonosa, Antoni Jové i Enric Vicedo en l'obra col·lectiva sobre la història de la ciutat.

Vic i Olot, ciutats interiors, van rebre així mateix les esgarrapades del conflicte. Ja l'any 1925 s'havia publicat el fragment de les memòries del baró de Maldà on l'aristòcrata refereix el seu pas per Vic, i tres dècades més tard Josep M. Bassols fa la biografia d'un dels prohoms vigatans més destacats, el baró de Savassona. També en els anys 1950 Miquel Furriols escriu diversos articles ben documentats sobre la junta corregimental i les personalitats locals rellevants. Per fi, el 1993 Maties Ramisa elabora una història global de la Guerra del Francès a Vic i el seu corregiment.

De la seva banda, Olot ha tingut dos estudiosos locals, d'orientació ben distinta, que s'han ocupat en els anys 1970 de l'etapa napoleònica: Joaquim Danés i Ricard Jordà. El primer ha recopilat molts documents, amb els quals ha bastit una precisa història d'Olot en diversos volums; el segon ha aprofundit primer en temes concrets (Guerra Gran, assassinat de l'alcalde, vida quotidiana) per culminar amb la publicació, el 1988, d'una obra de pretensió més general.

1

2

5

8

9

10

12

# temes-1)

També són dos els historiadors de la Guerra del Francès a Vilanova i la Geltrú, Oriol Pi de Cabanyes i Albert Virella. Pi elabora un llibre concís i ben escrit, mentre que Virella compon una obra més desbordant però igualment ben documentada. No gaire lluny, Manuel Benach redacta el 1968 la història del corregidor Lluís Freixas i la Guerra del Francès a Vilafranca del Penedès pensant en el gran públic. Una vintena d'anys després, Salvador J. Rovira exposa amb correcció els esdeveniments d'Altafulla en un llibre commemoratiu de la batalla esdevinguda el 1812 a la localitat, i Pere Simón, fa poc, explica la situació de l'Arboç tot glossant el manuscrit d'un teixidor de lli.

Figueres i el conjunt de l'Empordà han comptat amb un bon grapat d'historiadors del període napoleònic en totes les èpoques. Ja a finals del segle XIX Josep M. de Ferrer publica una història de la Guerra de la Independència a l'Empordà, i en els anys de 1920 el segueixen Carles Pi i Sunyer i Frederic Camp; ambdós componen un relat documentat i d'estil literari, encara que el segon peca de posar

lutista mataroní Domingo de Caralt. A Terrassa, Salvador Cardús fa una aportació parcial el 1962, centrada en la figura de l'industrial i dirigent patriota Joaquim Sagrera, de to laudatori, contestada fa poc per José A. Palomanes amb una comunicació crítica. A Sabadell, Josep Alavedra ha estudiat l'organització municipal i les elits locals durant l'etapa de la Guerra del Francès.

El ressò de les batalles del Bruc ha planat durant gairebé dues centúries per les ciutats i viles del Bruc, Manresa, Igualada i Santpedor, alimentant la polèmica sobre la superior aportació respectiva, que ara ja s'ha apagat. Han estat molt nombrosos des de mitjan segle XIX els opuscles i els articles a la premsa igualadina i manresana sobre el tema, amb un punt d'inflexió en la celebració del centenari. El valedor d'Igualada va ser sobretot Josep Puiggari, i el de Manresa, Josep Servitje. Al llarg del segle XX el debat s'ha anat atenuant. Antoni Carner, en els seus treballs sobre Igualada, aposta per superar les rivalitats però escombra cap a casa. Joaquim Saret escriu el 1922 la història militar de la guerra a Manresa, i quaranta anys després Valentí Santamaria dóna a la llum una recopilació de documents amb l'objectiu de reivindicar per a aquesta ciutat "la principalidad en la jornada del Bruch". Encara el 1976, el cronista de Santpedor Jaume Prat escriu una apologia del *veritable* timbaler Isidre Llussà.

Els sometents del Bruc van ser estudiats, entre altres, per Enrique Rodríguez el 1898, i per Josep M. Torras el 1982, aquest cop amb voluntat desmitificadora. Els recents treballs de Gemma Estrada i Maria T. Rius han contribuït a posar les coses a lloc. Lluís Ferran i Maria Gemma Rubí han resseguit fa poc la memòria històrica de les jornades del Bruc. Aliens a la polèmica, Àngels Solà, Ramon Vila i Lluís Virós han fet una comunicació sobre les elits manresanes del principi del vuit-cents.

Hi ha encara moltes històries més de la Guerra del Francès: de Puigcerdà, de Sitges, de l'Escala, de Monistrol, de Matadepera, de Torelló i d'altres localitats, però aquest article no vol ser exhaustiu i per això demano disculpes per endavant. Cal no oblidar tampoc les memòries de contemporanis, que tenen un fort contingut local i que s'han anat publicant. El panorama, com s'ha vist, és molt ric, i demostra d'una banda l'impacte de la guerra en les consciències, i de l'altra la vitalitat cultural de la gent dels nostres pobles. ■

Imatge de la celebració del centenari de la batalla del Pont de Gai al terme de Valls. Font: Arxiu Santesmeses-Rabadà



poques notes i d'un cert desordre expositiu. Ja en la dècada de 1960 Miquel Golobardes, i més endavant Enric Riera, exposen amb profusió de detalls l'actuació de l'administració francesa a la comarca i la personalitat dels diversos afrancesats.

La síntesi de la guerra a Mataró l'han fet fonamentalment Eloi Beulas i Albert Dresaire en una sòlida obra de 1989, tot i que abans Joaquim Llovet havia publicat i comentat les cartes d'una companyia comercial establerta a la ciutat, i Antoni Martí havia resseguit la biografia del dirigent abso-

**STÉPHANE MICHONNEAU.** Historiador. Universitat de Poitiers

## ELS MITES DE LA GUERRA DEL FRANCÈS

En l'estat actual de les investigacions, la qüestió dels mites de la Guerra de la Independència a Catalunya no està del tot resolta. A més, cal malferir-se d'un apriorisme que considera com a necessàriament singulars els mites de la guerra a Catalunya. Com ens recorda Ricardo García Cárcel, la Guerra de la Independència és més aviat el moment d'una convergència entre Catalunya i la resta d'Espanya i és molt probable que els mites catalans reflecteixin aquesta realitat a escala local.

De tota manera, convé recordar que Catalunya va afrontar els esdeveniments de 1808 amb modalitats, una experiència i una memòria específiques, que influïren sens dubte en el curs de la història, com, per exemple, la proximitat de França o el record corprendor de la Guerra Gran. La força de la francofòbia a Catalunya –la història de la qual encara s'ha d'escriure– també hi figura. Per acabar, el destí de Catalunya no va ser comparable al d'altres regions espanyoles, especialment per les maniobres annexionistes de l'imperi napoleònic, que feien reviuere els records i les pors de 1641. Per altra banda, resulta més difícil jutjar la singularitat de les reaccions catalanes al moment en què la monarquia es va esfondrar el maig de 1808. La formació de les juntes catalanes, per exemple, no reflecteix pas un comportament singular. Tampoc no hi ha res que permeti sostenir la tesi defensada el 1811 per Berthier, capità general dels exèrcits francesos, quan escriu: "Tota la província de Catalunya ha quedat en insurrecció: és l'única part d'Espanya que s'ha rebel·lat amb tant d'acarnissament".

Cal subratllar que la majoria dels mites de la Guerra de la Independència van ser contemporanis dels esdeveniments als quals es refereixen, i que per això la seva formació i divulgació foren part integrant de la guerra, en influir sovint de forma decisiva sobre les reaccions patriòtiques dels catalans. Aquesta observació no es limita a les fronteres del Principat: les notícies de la resistència de Saragossa o de Girona de passaren gairebé immediatament els límits de les localitats en qüestió per ser comparades amb Numància i Sagunt. Així, Catalunya no va ser una excepció a l'hora de crear mites i de mobilitzar-los en el combat: el setge de Girona i la ferotge resistència del seu cap, Álvarez de Castro, la victòria del Bruc i els fets heroics del Timbaler, la conspiració fallida de Barcelona i l'actitud del pare Gallifa, o el setge de Tarragona, en són alguns exemples. És curiós observar el sòlid arrelament local d'aquests mites, en contrast amb els

pocs mites unificadors a escala peninsular, excepte el Dos de Maig, Bailén i Saragossa. No ha d'estranyar aquest esclat si es considera que l'esfondrament de l'Estat donà prioritat als poderosos patriotismes locals.

Vista frontal del Timbaler del Bruc. Estàtua realitzada el 1960 per Frederic Marès. Font: Ajuntament del Bruc



Si la força del patriotisme a Catalunya no deixa cap mena de dubte, és perquè reflecteix probablement la resistència de les comunitats tradicionals envers l'invasor: en primer lloc, les ciutats i els pobles. És per aquesta raó que els setges de Girona i de Tarragona ocupen un lloc privilegiat en la mitologia de la guerra, tot i ser esdeveniments guerrers poc representatius de la modernitat d'aquell conflicte, caracteritzat sobretot per les batalles obertes. La magnitud de les derrotes de l'exèrcit regular espanyol explica potser la sobrevaloració, en to llegendari, d'aquells actes de resistència. A Girona, a més, el 1809 va fer reviuere experiències de guerres ben anteriors, com per exemple el miracle de les mosques el 1285, que va provocar la desbandada dels francesos que havien profanat la tomba de sant Narcís. La reafir-

1

2

5

8

9

10

12

# temes-2)

mació del poder del sant patró és molt il·lustrativa de la importància de la religió en la defensa de la cohesió d'una comunitat en perill. Al Bruc, la victòria també fou vista com una intervenció de la Mare de Déu de Montserrat.

És coneguda la malafiança que al llarg del conflicte va sentir la població envers els exèrcits regulars, acusats d'incúria i d'incompetència, fet que generà una obsessió per la traïció, un exemple de la qual és la narració de la presa de Montjuïc. L'explicació per la traïció impedí potser l'anàlisi de les raons de les desfetes, però va permetre també afrontar-ne el traumatisme. Així, mentre l'exèrcit era qüestionat, la importància dels miquelets i els sometents fou manifestament exagerada. Els historiadors saben molt bé que l'oposició entre exèrcit professional i exèrcit irregular és artificial. També expressen els seus dubtes sobre l'eficiència militar d'aquells cossos. Així, en el mite del Bruc no es diu mai que a les files dels insurgents hi havia molts militars professionals que havien fugit de Barcelona i l'acció fou atribuïda unilateralment a una reacció salvadora dels sometents, sens dubte per accentuar el paper d'unitats considerades específicament catalanes. De fet, la sobrevaloració del paper de la guerrilla o de les milícies irregulars (pensem en la presa de Figueres per Rovira l'abril de 1811) correspon sobretot a la revifalla d'un rebuig molt antic cap al reclutament dels exèrcits professionals

Placa a la façana de l'església de Santa Maria d'Igualada.  
Font: Conxa Castells Catasús



—com se sap, una malafiança molt anterior a la Guerra de la Independència. Tal vegada aquesta mena de mites són també l'expressió d'una contestació social de fons, en introduir-hi el tema de la traïció de les elits.

Al llarg de segle XIX, sembla ser que la història de la memòria de la Guerra del Francès segueix en general el ritme estudiat per Pierre Géal a la resta d'Espanya: un record molt viu la dècada de 1810, però amb un afebliment durant el Trienni Liberal, que es va prolongar a la dècada de 1820; una tímida revifada els anys 1830, seguida d'una multiplicació notable de les iniciatives commemoratives la dècada de 1850, i un notable augment de la quantitat de publicacions literàries i històriques els anys 1860, que produí en la dècada següent els primers projectes monumentals. L'impuls memorial del Sexenni es confirmà sota la Restauració, però canvià de sentit sota la influència dels sectors neocatòlics i de l'exèrcit, que es reivindicava cada vegada més com l'hereu de la Guerra de la Independència. El moment de màxima producció de memòries sembla situar-se a Catalunya entre el 1871 i la dècada de 1890; després d'aquesta data, a diferència de la resta d'Espanya, es constata una creixent desafecció, que produí el batibull del centenari de 1908. A Catalunya, com arreu, es va passar així globalment de l'hegemonia d'una lectura liberal dels esdeveniments a la d'una lectura espanyolista i militarista.

Tanmateix, es poden percebre singularitats catalanes, com per exemple la força d'una visió regionalista dels esdeveniments. Per la majoria dels historiògrafs del anys 1850-1870, Catalunya va trobar en la singularitat de la seva particular història la força per resistir contra un estat central més aviat afrancesat. Per Víctor Balaguer, per exemple, els noms de carrers "Bailén" o "Girona" responen al mateix criteri que "Pau Claris" o "Rafael de Casanova". Com és sabut, la força del regionalisme romàntic no suposa la debilitat del sentiment nacional espanyol: al contrari, n'és la versió local.

Una altra singularitat catalana que podrien documentar investigacions més àmplies és la supervivència d'una lectura carlina de la Guerra de la Independència. La llegenda del Bruc ha provocat una forta rivalitat entre Igualada i Manresa per atribuir-se la paternitat dels fets. Aquest conflicte memorial reflecteix en ambdós casos el poder d'una interpretació tradicionalista de la Guerra de la Independència a la Catalunya central. Per contra, l'atonía dels liberals resulta sorprenent fins i tot quan, dins d'aquesta tradició, Àngel Duarte destaca a Catalunya la força de la visió republicana de la guerra que feia de la resistència als francesos la primícia d'una revolució popular. Respecte a la tradició liberal, resulta sorprenent la poca persistència de la memòria de les Corts de Cadis: Pierre Géal destaca que, des de l'època del Trienni, els liberals prefereixen exaltar la memòria de màrtirs com Riego a la de 1812.

Sigui com sigui, el naixement de l'expressió política del nacionalisme català cap a 1900 introdueix entre Catalunya i la Guerra de la Independència una distància inabastable al segle XX. El catalanisme, tant si és conservador com progressista, sembla incòmode amb la Guerra del Francès. En articles de *La Publicidad*, Gabriel Alomar fins i tot es burla de la passió commemorativa espanyola a l'hora del centenari, quan, segons ell, els francesos encarnen la modernitat política. Aquesta opinió radical tradueix una visible incomoditat respecte al centenari, que fracassa a les grans ciutats. El 1908, els catalanistes prefereixen la celebració del setè centenari de la conquesta de Mallorca per Jaume I. De forma paral·lela, la historiografia catalana –Antoni de Bofarull en primer lloc, el 1886– no dubta a revisar les llegendes de la Guerra del Francès en to crític. De fet, per una gran part de l'opinió pública catalana, els mites de la Guerra del Francès perden el seu atractiu a partir del moment en què es converteixen en portadors del militarisme i de l'espanyolisme. Tanmateix, caldria matissar l'abast del decalatge que es manifestà el 1908, ja que, a la Catalunya central, la celebració de Jaume I i la del Timbaler van conviure pacíficament.

Per aquesta raó es pot considerar que les temptatives de la dictadura de Primo de Rivera de revifar una lectura patriòtica unívoca de la guerra estaven abocades al fracàs. A Barcelona, es va poder mesurar la força d'aquesta política de memòria que fa del culte als herois de juny de 1809 una de les claus simbòliques del règim. Acabarà amb el fiasco del monument a la Independència, davant el claustre de la catedral, que no fou inaugurat fins al... 1936, amb un sentit força diferent del que havien previst els seus promotors. Així doncs, si bé el primoriverisme fracassà en l'intent de donar nova força als mites de la Guerra del Francès, probablement posà els fonaments del seu futur renaixement, primer durant la Guerra Civil i més tard durant el primer franquisme.

Els mites de la Guerra del Francès coneixeran una nova politització entre 1936 i 1960. Cal recordar que el conflicte de 1936-1939 fou interpretat per molts dels seus actors com una nova Guerra de la Independència contra les potències estrangeres. Aquest cop tampoc no trobem una especificitat

catalana, com tampoc no se'n troba en la insistència que posa el primer franquisme a celebrar les cerimònies grandioses que associen els cinc monuments a 1809. El sacrifici dels gironins està directament associat al dels *Caidos por Dios y por España*. Álvarez de Castro sembla una prefiguració de Franco. La Guerra de la Independència va ser objecte llavors d'una intensa propaganda, el contingut de la qual, emperò, no era gaire diferent de la lectura espanyolista de finals del segle XIX. Fou sens dubte l'únic moment del segle XX en què els mites de la Guerra del Francès, sense perdre el seu caràcter local, s'inscriuen francament en un discurs nacional espanyol coherent.

La devaluació d'aquests mites es produeix al començament de la dècada de 1960. Els catalans adopten una mirada patrimonial que considera la Guerra de la Independència com a part integrant de la seva identitat, però amb una relació distanciada i crítica. A Girona es veu fins a quin punt la guerra serveix més aviat per fer una revalorització turística de la ciutat que no pas com a reivindicació política i patriòtica. Per altra banda, durant la dècada de 1960 les celebracions militars es retiren a Figueres, mentre que l'aniversari del 6 de novembre es dilueix dins la festa patronal de Sant Narcís. Els diaris locals ironitzen sobre els nous invasors francesos que aborden la Costa Brava amb biquini.

A finals del segle XX, es constata una desactivació dels mites de la Guerra del Francès a Catalunya. Els monuments que la commemoren cauen en l'oblit: ja no participen als grans retrobaments de la dècada de 1980, en els quals els catalans fan reviure les estàtues que el franquisme havia intentat reduir al silenci, començant pel monument al doctor Robert el 1985. Els mites de 1808 foren sens dubte víctimes

de l'apropiació política realitzada pel franquisme. Com va succeir a començaments del segle XX, la relativa indiferència o el desconeixement d'aquests mites demostra que la pregunta "Què fem amb la Guerra del Francès?" segueix sense resposta. Es pot dubtar que avui en dia, a l'hora en què el segon centenari pot alimentar l'expressió del nacionalisme espanyol, els catalans trobin una resposta a aquest interrogant. ■

Placa commemorativa dels fets de 1808 instal·lada el 1908 a la façana de l'Edifici Consistorial de l'Ajuntament de Manresa, actualment a la façana lateral.  
Font: Ajuntament de Manresa, Genís Sáez, 2008



1

2

5

8

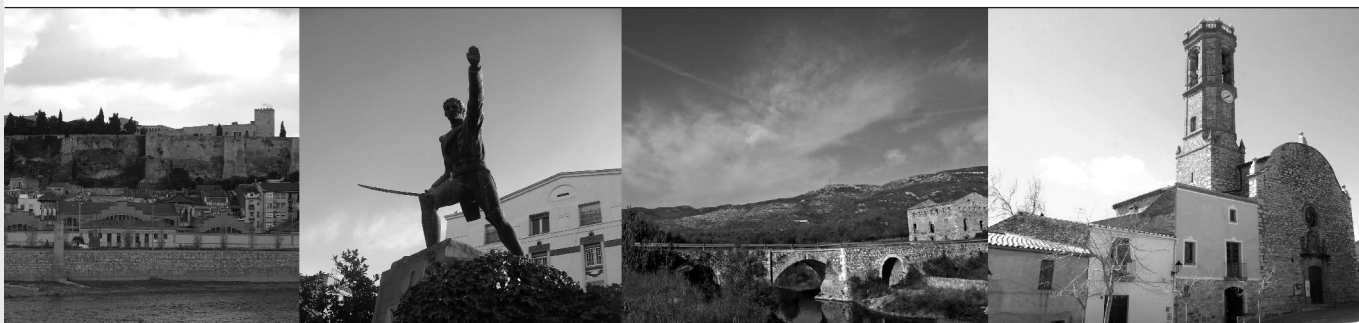
9

10

12

# patrimoni) (re

D'esquerra a dreta: fortificació de la Suda de Tortosa; escultura del guerriller igualadí Antoni Franc; el Pont de Goi de Valls, escenari de la batalla del 25 de febrer de 1809; església de Collbató.



## INSTITUT RAMON MUNTANER

### ELS INDRETS DE LA GUERRA DEL FRANCÈS

Amb motiu del bicentenari de la Guerra del Francès, els centres i instituts d'estudis dels territoris de parla catalana han preparat diverses activitats per al 2008. Són propostes heterogènies (cursos, itineraris, xerrades i conferències, jornades d'estudi, seminaris, exposicions, presentacions de llibres, projectes d'investigació, etc.) i gaudeixen del suport de l'Institut Ramon Muntaner i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana.

Bona part de les activitats estan intrínsecament relacionades amb el patrimoni i la seva difusió. Amb els itineraris ens endinsem en la història de diverses localitats, i els centres i instituts d'estudis participants ens conviden a localitzar i passejar pels indrets més significatius que ofereixen avui dia un referent visual del que va succeir. Així, el Centre d'Estudis de Montjuïc, juntament amb el Centre de Recerca Històrica de Poble Sec, ens remeteren a l'ocupació de la ciutadella de Montjuïc el febrer de 1808 i a les vicissituds i la resistència posteriors de Barcelona. Altres poblacions del centre de Catalunya que van ser front de guerra gairebé permanent, com el Bruc, Collbató, Igualada i Manresa, són exponents de primera mà de vestigis naturals, d'escenaris de

guerra, de referències materials dels mateixos anys de guerra o bé fruit de commemoracions successives al llarg de dos segles. Aquests itineraris –preparats pel Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada i l'Ajuntament del Bruc, per l'Associació Cultural del Montserrat i pel Centre d'Estudis del Bages, respectivament– ens portaren pel camí de les batalles (el Bruc) amb senyalitzacions creades amb aquest efecte, al museu de Collbató, al nucli urbà d'Igualada i a la plaça de l'Ajuntament de Manresa (on el 2 de juny del 1808 es va procedir a la crema del paper segellat pels francesos), entre altres indrets.

A l'Arboç i a Valls disposen d'un seguit de referents dels efectes de la guerra. A l'Arboç, com a conseqüència del saqueig francès perpetrat entre el 8 i el 9 de juny de 1808, i a Valls, en relació amb la batalla que va tenir lloc al Pont de Goi el 25 de febrer de 1809.

Cervera i la zona prioratina de Gratallops-Bellmunt són altres poblacions que han elaborat un itinerari, el qual ha transcorregut per diferents indrets significatius. Més al sud, els itineraris a Ulldecona, Tortosa i Móra d'Ebre ens han portat pels nuclis urbans i els castells i, fins i tot, s'ha baixat en barca per l'artèria fluvial que marca el territori ebrenc des de Móra fins a Miravet. ■

#### Més informació

Els itineraris descrits han estat recopilats en una guia editada per l'Institut Ramon Muntaner i l'Ajuntament del Bruc: SAUCH, Nuria (coord.), *Itineraris de la Guerra del Francès: Una passejada per la història dels territoris de parla catalana*, Barcelona: Ajuntament del Bruc i Institut Ramon Muntaner, 2008.



# ssenyeyes

# 131

Montserrat COMAS

**La Biblioteca Museu Balaguer: un projecte nacional català.** 304 p., 24 €

Núria FLORENSA

**Pere Aldavert: l'home, el periodista i el polític catalanista.** 160 p., 18€.

Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007. Col·lecció Textos i Estudis de Cultura Catalana

Publicacions de l'Abadia de Montserrat publica dos interessants treballs de les historiadores Núria Florensa i Montserrat Comas, sobre Pere Aldavert i sobre Víctor Balaguer i la seva Biblioteca-Museu. Són dues recerques sobre personatges del catalanisme de la segona meitat del segle XIX.

Montserrat Comas ha dedicat bona part de la seva recerca historiogràfica a analitzar la figura del polític i intel·lectual Víctor Balaguer i la seva actuació en la vida política i cultural del nostre país. La tesi central del llibre és que Víctor Balaguer va fer servir la ciutat de Vilanova com un laboratori per posar en pràctica la seva política. L'autora aplega i interpreta un munt de documentació de Víctor Balaguer, en bona part inèdita, per afirmar que la biblioteca i el museu que Balaguer va construir i donar a Vilanova i la Geltrú eren el seu projecte de biblioteca i museu nacionals de Catalunya. Comas conclou que la participació activa de Víctor Balaguer en la creació "d'un sol cos, amb les extremitats corresponents –ateneu, biblioteca, museu, escola d'arts i oficis–", estava orientada a "preparar la base productora amb prou solidesa cultural, artística i industrial", per tal de garantir el progrés de l'economia i la llibertat.

Núria Florensa, una historiadora amb molta recerca feta sobre la Catalunya moderna, s'endinsa en l'estudi del periodista i polític catalanista Pere Aldavert, que va dur a terme la seva tasca des del seu refugi de Matadepera, entre el darrer terç del segle XIX i el primer del XX. L'autora repassa la seva biografia bàsica i, a continuació, n'analitza amb detall l'activitat política, concretament la participació en la Jove Catalunya, la Lliga de Catalunya, i la Unió Catalanista. Tot seguit dedica el cos central del llibre a l'activitat periodística, especialment les col·laboracions a *La Gramalla* (1870) i *La Renaixença* (1871-1880 i 1905). En aquest darrer apartat són molt interessants tant els fragments i textos d'Aldavert que es reproduïxen com els comentaris que fa l'autora, i que ens permeten copsar-ne el significat. Fins ara coneixíem força bé Àngel Guimerà; ara coneixerem a fons un dels seus principals col·laborador, Pere Aldavert.

RAMON ARNABAT

Amparo SALVADOR VILLANOVA (coord.)

**El genocidi franquista a València. Les fosses silenciades del cementiri**

Barcelona: Icaria editorial, 2008, 422 p., 20 €

Joan CORBALÁN GIL

**Justícia, no venjança. Els executats pel franquisme a Barcelona (1939-1956)**

Valls: Cossetània edicions, 2008, 358 p., 18,70 €

Dos llibres necessaris amb un denominador comú: recuperar, en un cas, el menyspreu i l'oblit de la democràcia autodonada pel que fa als morts de les fosses comunes de València; i en l'altre, quantificar el volum dels morts executats a Barcelona, majoritàriament de la ciutat i la província. Dos llibres que aporten la voluntat de precisar amb noms i cognoms els horrors d'un règim entestat a fer purgar malvestats. Dos llibres amb xifres: més de 25.000 "desapareguts" en la infàmia franquista a València i més de 1.700 executats a Barcelona. Tanmateix no són només els números allò que dóna valors als llibres sinó el rescat de la deixadesa que se'n va apoderar, i el fet de reconsiderar les persones com a tals.

És encoratjadora la feina persistent que han fet Amparo Salvador i els seus col·laboradors en la tasca d'esbrinar què va succeir a València, en condicions del tot adverses. I ho és més quan la llosa del silenci gravitava –i malauradament encara gravita– sobre massa gent, retreta pel bombardeig desqualificador que va aplicar la dictadura, i també quan algunes administracions –gestors posats per trobar solucions a qui el vot converteix, sovint, en virreis– giren l'esquena i posen entrebancs. L'explicació de com s'organitzaven els enterraments, la descripció de les causes de la mort, el detall de les sis fosses qualificades amb un mapa intern i el llistat de persones enterrades, constitueixen un primer pas, aterrador, per a una recuperació d'un pasat segrestat.

*Justícia, no venjança*, de Joan Corbalán és un altre retrat amarg del que va succeir al país. Amb un bon estudi de l'aparell legislatiu, amb entrevistes, aporta la cara de la derrota en persones, la gran majoria anònimes, convençudes que la democràcia es guanyava dia a dia, i que van sucumbir, passada la guerra, a les ires desfermades d'una revenja personal, encara no estudiada. La relació dels morts, amb alguns detalls dels judicis, mostra la cara més vergonyant d'un règim implacable i d'unes persones que actuaren sense pietat.

ANTONI GAVALDÀ

Universitat Rovira i Virgili

1

2

6

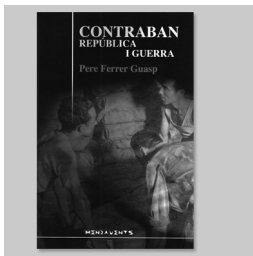
8

9

10

12

# DE trianovetats)

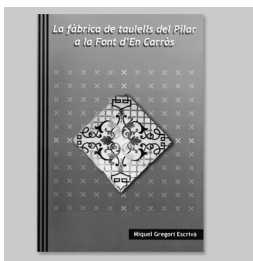


Pere FERRER  
GUASP

## Contraban, República i Guerra

Palma: Edicions  
Documenta Balear, 2008,  
349 p., 22 €

L'obra s'inicia amb un estudi del contraban a Mallorca al llarg del temps. En les èpoques més recents trobem un quadre format per polítics, *capos*, carabiners, guàrdies civils, contrabandistes a la menuda, traginers i d'altres, que actuen de protagonistes en la trama del contraban. Així mateix es tracten els productes (com ara el cafè i el tabac), els desembarcaments, les complicitats amb el poder, la justícia, la distribució a la menuda, etcètera. La figura de Joan March hi és present, com també la d'altres homes que hi estaven vinculats. L'estudi contempla així mateix històries particularitzades, com ara la de l'assassinat dels germans Isern.

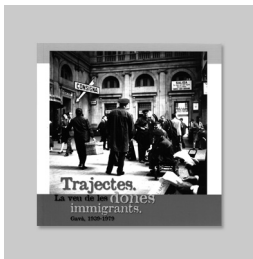


Miquel GREGORI  
ESCRIVÀ

## La fàbrica de taulells del Pilar a la Font d'en Carròs

Gandia: CEIC Alfons  
el Vell, 200, 175 p., 12 €

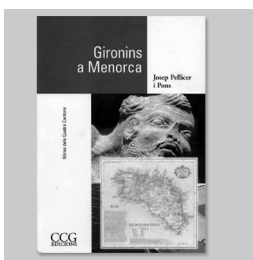
Publicació que ens descobreix una oblidada fàbrica de taulells vuitcentista de la Font d'en Carròs, població de la comarca de la Safor. L'autor ens introdueix en els antecedents del taulell ceràmic a la Safor des de la baixa edat mitjana per contemplar després els segles XVI-XVIII. Un repàs a cinc segles de ceràmica a la Font d'en Carròs serveix de presentació a l'estudi concret de la fàbrica del Pilar, en el qual és possible veure temes com l'emplaçament, el mercat i el personal de la fàbrica. La darrera part està dedicada a estudiar la producció des d'una perspectiva tècnica i artística.



A. BORDAS [coord.]  
Trajectes de  
les dones  
immigrants.

Gavà, 1939-1979  
Gavà: Institut Municipal  
de Gestió del Patrimoni  
Cultural i Natural  
de Gavà-Ajuntament de  
Gavà, 2008, 135 p., 15 €

Testimoni de vint-i-cinc dones que van emigrar a Gavà des de diferents punts de la Península, des de la dècada dels anys vint del segle passat fins a l'arribada de la democràcia. Petites històries de vida de dones que van arribar a Gavà buscant un futur millor, iniciades al seu lloc d'origen i desenvolupades en aquesta localitat. La població de Gavà, que l'any 1950 tenia 6.860 habitants, passava dels 15.000 deu anys després. Aquest increment tan espectacular va canviar la fisonomia social i urbana del municipi a partir de l'arribada de famílies com les de les dones que són objecte de la publicació.

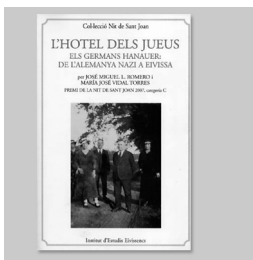


Josep PELLICER i  
PONS

## Gironins a Menorca

Girona: CCG edicions,  
2008, 273 p., 20 €.

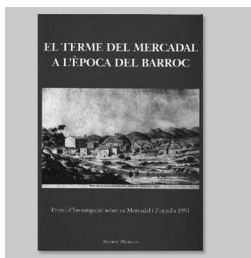
Pot semblar que els freqüents atacs pirates a la Mediterrània durant el segle XVI van dissuadir la població del Principat de relacionar-se amb les Balears, però en realitat no va ser així. En aquest llibre es pot veure com una sèrie de gironins de diversos estrats socials (comerciants, notaris, pagesos, artesans...) es van establir a l'illa de Menorca durant aquesta època. Així doncs, d'una manera novel·lada, l'autor repassa el recorregut vital d'aquests immigrants gironins a l'illa, sempre recolzat en una abundant documentació utilitzada per a la seva tesi doctoral, centrada en la Menorca del segle XVI.



J.M.L. ROMERO i  
M.J. VIDAL TORRES  
L'hotel dels jueus.  
Els germans  
Hanauer: de  
l'Alemanya nazi a  
Eivissa

Eivissa: Institut d'Estudis  
Eivissencs, 2008, 164 p.,  
25 €

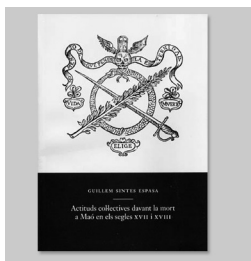
Aquest llibre mostra el periple vital dels set germans Hanauer que, entre 1935 i 1938, es van veure obligats a anar fugint de la ciutat alemanya de Lingen a causa de la pressió que els nazis exercien sobre la població jueva. Establerts a Eivissa, els Hanauer es van dedicar al negoci de la restauració i l'hoteleria, però a l'illa també es van trobar amb certes hostilitats a causa del creixent ambient antisemita, especialment durant la Guerra Civil i els primers anys de la postguerra. Aquestes pressions van ser tals que finalment es van veure obligats a convertir-se al catolicisme.



**Andreu MURILLO**  
**El terme del Mercadal a l'època del Barroc**

Menorca: Institut Menorquí d'Estudis, 2008.  
468 p., 20 €.

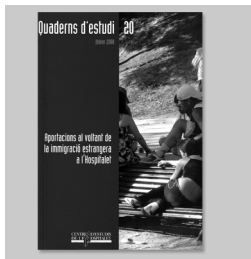
En aquest llibre, Andreu Murillo analitza les característiques del municipi menorquí des Mercadal durant els segles XVII i XVIII. Partint d'una introducció sobre el terme des Mercadal durant aquests segles, l'autor es fixa sobretot en els aspectes socials i econòmics de l'època, que passa de tenir característiques feudals a ser plenament moderna. Així doncs, aquest estudi se centra en l'anàlisi d'actuacions econòmiques, com ara l'establiment com a forma de transacció d'immobles o la importància dels censos, amb l'objectiu de marcar l'evolució econòmica des Mercadal durant aquesta època.



**G. SINTÉS ESPASA**  
**Actituds col·lectives davant la mort a Maó en els segles XVII i XVIII**

Maó: Institut Menorquí d'Estudis, 2007, 157 p., 15 €.

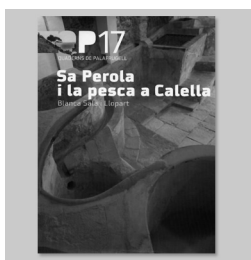
El període entre els segles XVII i XVIII es caracteritza per un canvi de l'actitud de l'home envers la mort. En aquest llibre es vol donar una visió d'aquestes actituds en la Menorca de l'època, prenent com a punt de partida documental els testaments dictats a l'illa durant aquells segles. L'autor comença amb una introducció sobre la vida i la mentalitat religiosa menorquina dels segles XVII i XVIII, per després analitzar diferents aspectes del ritual mortuori i finalitzar amb la importància dels sufragis dins d'aquesta actitud davant la mort i el procés econòmic dels rituals.



**DD.AA.**  
**Quaderns d'Estudi, 20. Aportacions al voltant de la immigració estrangera a l'Hospitalet**

Hospitalet de Llobregat: Centre d'Estudis de l'Hospitalet, 2008, 195 p., 15 €

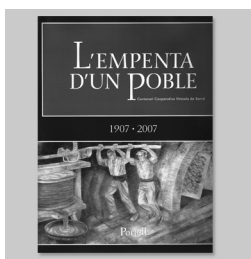
Aquest volum tracta alguns aspectes de la població estrangera a l'Hospitalet. El ràpid increment de la població estrangera, el canvi en la composició per nacionalitats, una immigració bàsicament jove, la segregació residencial, la gestió de la diversitat lingüística, l'escolarització de l'alumnat de famílies marroquines, la immigració llatinoamericana, l'acció social i la coexistència urbana al parc de les Planes, i l'experiència intercultural de la Fundació Akwaba, són estudis de procedència diversa que el configuren. Alguns, a més, són resultat de tesis doctorals presentades recentment.



**Blanca SALA i LLOPART**  
**Sa Perola i la pesca a Calella**

Palafrugell: Ajuntament de Palafrugell, 2008, 184 p., 12 €

Sa Perola és el nom amb què es coneix l'edifici públic de Calella de Palafrugell on els pescadors tenien les xarxes, amb l'objectiu de conservar-les com més temps millor. Després d'una introducció en què s'emmarca Sa Perola com a patrimoni històric, etnològic i cultural, l'autora mostra el procés de tint de les xarxes en aquest edifici calellenc, per després centrar-se en les activitats que duïen a terme els pescadors de la vila, els aspectes històrics de Sa Perola i el poblament de Calella. Per acabar, destaca també un annex amb diverses entrevistes a pescadors calellencs.



**A. MAYAYO I ARTAL [dir.]**  
**L'empenta d'un poble. Centenari de la Cooperativa Vinícola de Sarraal (1907-2007)**

Cooperativa Vinícola de Sarraal, 2008, 255 p., 20 €.

Magnífic volum editat amb motiu del centenari de la Cooperativa Vinícola de Sarraal. Presentat amb una gran proliferació d'imatges, contempla la rica complexitat que el cooperativisme agrari va construir en moltes poblacions de la Conca de Barberà, a l'entorn sobretot dels cellers, amb la clàssica bipolarització dels "sindicats dels rics i sindicats dels pobres". La construcció dels cellers, la polarització social, el conflicte de la fassina i la fusió de les dues cooperatives són alguns aspectes que hi tracten diversos historiadors. Altres temes ens apropen a un present caracteritzat per una aposta per un vi i cava de qualitat i una comercialització pròpia personalitzada, que distingeix actualment la cooperativa de Sarraal.

Consell de redacció: Victòria Almuni, Joan Busqueta, Josep Casanovas, Narcís Figueras, Antoni Gavalrà, Oriol Granados, Oscar Jané, M. Carme Jiménez, Marina Miquel, Conxita Mir, Vicent Olmos, Lourdes Plans, Joan Peytaví, Joaquim M. Puigvert, Mercè Renom, Pedro Rujula, Enric Saguer, Sebastià Serra, Carles Santacana, Gemma Tribó, Carles Vicente, Francesc Viso.

## 1 Agenda

■ Vae Victis. Taller sobre la guerra a l'antiguitat. CERDANYOLA DEL VALLÈS, 2 DE NOVEMBRE.

■ Exposició itinerant: Els bombardeigs franquistes al Penedès. SANTA MARGARIDA I ELS MONJOS, DEL 3 AL 17 DE NOVEMBRE.

■ Presentació del llibre *Els joves i la Segona República al Penedès* i conferència "Els bombardeigs sobre els Monjos", a càrrec de David Sancho i Ramon Arnabat. SANTA MARGARIDA I ELS MONJOS, 4 DE NOVEMBRE.

■ Conferència: "1958. La mort del president de la Generalitat Josep Irla: l'exili polític català", a càrrec de Lourdes Plans. TERRASSA, 4 DE NOVEMBRE.

■ Conferència: "Modernisme abans de Moncunill?", a càrrec de Miquel Àngel Fumana. TERRASSA, 5 DE NOVEMBRE.

■ Conferència: "Els atacs aeris a Catalunya i la defensa antiaèria", a càrrec de D. Íñiguez i D. Gesalí, amb la col·laboració de J. Falcó. Cicle de conferències SANTA MARGARIDA I ELS MONJOS, 6 DE NOVEMBRE.

■ Conferència: "Les vedutes fotogràfiques a Terrassa", a càrrec d'Ana Fernández. Cicle de conferències "Modernisme de Nou". TERRASSA, 12 DE NOVEMBRE.

■ Exposició: *La Guerra del Francès a les Terres de l'Ebre*. TORTOSA, DEL 15 DE NOVEMBRE A L'11 DE GENER DE 2009.

■ Primeres Jornades d'Estudi i Divulgació de les Terres del Gaià. SANTES CREUS, 14 I 15 DE NOVEMBRE.

■ III Jornades Carmel Giner i Bolufer. PEGO, 14, 15 I 16 DE NOVEMBRE.

■ Jornada d'Estudi: *La Guerra del Francès a les Terres de l'Ebre*. TORTOSA, 15 DE NOVEMBRE.

■ Itinerari: La batalla de Pont de Goi (25 de febrer de 1809).

VALLS, 22 DE NOVEMBRE I 20 DE DESEMBRE

■ II Trobada d'Entitats de Recerca Local del Maresme. ARGENTONA, 22 DE NOVEMBRE.

■ Itinerari: El camí de les batalles. El Bruc. EL BRUC, 30 DE NOVEMBRE.

■ Exposició itinerant: *Els bombardeigs franquistes al Penedès*. SITGES, DEL 18 AL 30 DE NOVEMBRE.

■ Conferència: "Els bombardeigs franquistes sobre Sitges i Vallcarca". SITGES, 29 DE NOVEMBRE.

■ Taller: Els clàssics parlen dels ibers. CERDANYOLA DEL VALLÈS, 4 DE DESEMBRE

## 2 Noticiari

El proper dia 8 de novembre tindran lloc a la Ribera d'Ebre dues activitats vinculades a la recerca local i a l'Institut Ramon Muntaner (IRM): la primera edició de la Jornada Institut Ramon Muntaner: Cultura i Recerca en el Territori, i la cinquena edició de l'Espai Despuig.

La Jornada Institut Ramon Muntaner: Cultura i Recerca en el Territori se celebra enguany per primera vegada per tal de commemorar el cinquè aniversari de la constitució de l'IRM. Els objectius principals són fer un balanç dels primers anys de funcionament i esdevenir una diada de difusió dels projectes que han rebut suport de l'IRM, a més de constituir una oportunitat d'intercanvi d'opinions i experiències i un espai de debat que permeti fer una diagnosi del funcionament i els interessos del conjunt dels centres d'estudis. És una activitat oberta a tots els centres d'estudis,

investigadors i públic en general. La jornada tindrà lloc a Móra la Nova, s'iniciarà a les deu del matí i inclourà diferents presentacions de projectes dels diversos territoris de parla catalana, una exposició i la presentació de publicacions de recerca local.

El mateix dia, al municipi de Garcia i a les 18.30 hores, tindrà lloc la cinquena edició de l'Espai Despuig, taula rodona dedicada a tractar temes vinculats a la cultura catalana i a la recerca des de la perspectiva dels centres d'estudis. El títol de la taula rodona és "Set realitats administratives. Visió global de la cultura catalana des de la diversitat territorial". El debat se centrarà en la reflexió i l'anàlisi de la globalitat del nostre espai cultural a través de les diverses realitats territorials. Hi participaran Vicent Olmos, historiador i editor; Josep Espluga, sociòleg i professor de la

Universitat de Barcelona; Annabelle Brunet, doctoranda de la Universitat de Perpinyà, i Biel Majoral, mestre i cantador; moderarà la taula la periodista i escriptora Patrícia Gabancho. És una activitat oberta al públic en general. En l'acte es lliurarà als participants de manera gratuïta la publicació corresponent a la quarta edició, amb el títol *La recerca local davant les problemàtiques del segle XXI*.

Per a més informació: [www.irmu.org](http://www.irmu.org)

## Fe d'errades

En el número 130 corresponent al mes de juliol/Agost de 2008 de la publicació de PLECS d'Història local, a la pàgina 3 el peu de foto no correspon a la imatge que acompanya. En el seu lloc hauria d'haver estat: "Convocatòria a una vetllada necrològica dedicada a la memòria de Marià Aguiló el 26 de setembre de 1897. Font: Fons de Cercle Literari de la Biblioteca Joan Triadú de Vic"

